

Наставна програма за слободен изборен предмет
за VII одделение
ИЗВИДНИШТВО
Учебна 2024/2025 година

Скопје, 2024 година

Наставен предмет	ИЗВИДНИШТВО - изборни предмети за поддршка на интереси на учениците кои не се дел од наставните предмети
Изготвил:	Билјана Антова ООУ"Невена Георгиева - Дуња"
Вид/категорија на наставен предмет	Слободен изборен предмет
Одделение:	VII (седмо)
Теми/подрачја во наставната програма:	• Извидништво • Сигнализација и прва помош • Животна средина и екологија • Ориентација и движење во природата
Број на часови:	36 (2 часа неделно)
Опрема и средства:	• ЛЦД проектор, интернет, компјутер, телевизор • Листови во боја, дрвени боици, фломастери, ножици, картон, лепило, јажиња, знаменца, компас, опрема за прва помош

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје: изборни предмети за подршка на личниот и социјалниот развој на учениците.

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје : **Јазична писменост**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

I-A.1	да ги изразува и пренесува своите мисли, чувства, информации и ставови во различни комуникациски ситуации на својот мајчин јазик, преку различни медиуми и за различни цели
I-A.3	да води критички и конструктивен дијалог, аргументирано искажувајќи ги своите ставови
I-A.12	да користи информации од различни извори и медиуми и критички да пристапува кон нив, земајќи го предвид изворот, контекстот, целта и веродостојноста на презентираниите информации.

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

I-B.1	преку изучување на мајчиниот јазик се развива сопствениот јазичен и културен идентитет, а преку јазичната комуникација се пренесува културното наследство и културата на живеење,
I-B.7	познавањето на мајчиниот јазик е еден од најважните столбови на етничкиот идентитет.

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје : **Личен и социјален развој**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

V-A.2	да избира и практикува активности кои обезбедуваат развој и подобрување на сопственото ментално и физичко здравје и добросостојба;
V-A.4	да прави процена на сопствените способности и постигања (вклучувајќи ги силните и слабите страни) и врз основа на тоа да ги определува приоритетите што ќе му/и овозможат развој и напредување;
V-A.5	да ги препознава емоциите кај себе си и кај другите, да ги согледа последиците од сопствените емоционални реакции во различни ситуации и да користи соодветни стратегии за справување со емоциите;

V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците што се јавуваат на патот кон нивно остварување;
V-A.8	да го организира сопственото време на начин кој ќе му/и овозможи ефикасно и ефективно да ги оствари поставените цели и да ги задоволи сопствените потреби;
V-A.9	да ги предвиди последиците од своите постапки и од постапките на другите по себе си и по другите;
V-A.10	да применува етички начела при вреднување на правилното и погрешното во сопствените и туѓите постапки и да манифестира доблесни карактерни особини (како чесност, правичност, почитување, трпеливост, грижа, пристојност, благодарност, решителност, одважност и самодисциплина);
V-A.13	да комуницира со другите и да се презентира себеси соодветно на ситуацијата;
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените загрижи и потреби на конструктивен начин;
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите;

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

V-Б.1	грижата за сопственото тело и редовното практикување физички активности е важен услов за обезбедување физичко и ментално здравје;
V-Б.2	осознавањето на сопствениот идентитет придонесува за јакнење на самодовербата и за развојот на личноста;
V-Б.4	секоја постапка што ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина;
V-Б.6	успехот во животот во голема мера зависи од целите кои ќе си ги постави, а од начинот на кој ќе ги планира активностите и ќе го организира времето во голема мера зависи ефикасноста и ефективноста во остварувањето на поставените цели;
V-Б.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
V-Б.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби.
V-Б.9	барањето повратна информација и прифаќањето конструктивна критика водат кон личен напредок на индивидуален и социјален план;

V- Б.10	учењето е континуиран процес кој не завршува во училиште и не се ограничува на формалното образование.

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје: **Општество и демократска култура**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

VI-A.2	да го анализира сопственото однесување со цел да се подобри, поставувајќи си реални и остварливи цели за активно делување во заедницата;
VI-A.8	да согледа што ги поврзува, а што ги разединува луѓето во заедницата, да изнаоѓа начини да придонесе за напредокот на заедницата, имајќи ги предвид потребите и интересите на сите;
VI-A.9	да препознае ранливи групи во општеството и да учествува во и да подржува хуманитарни и волонтерски акции;
VI-A.10	да се заштити себеси и другите во кризни ситуации и при елементарни непогоди;
VI-A.15	да идентификува ситуации во кои граѓаните можат да влијаат врз животот во заедницата и се ангажира за подобрување на состојбите.

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

VI-B.1	не смее да прави дискриминација врз основа на разликите меѓу луѓето (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус, сексуална ориентација, итн.);
VI-B.5	еднаквоста, рамноправноста и социјалната кохезија се неопходни за успешно функционирање на заедницата;
VI-B.6	личниот ангажман и соработката со другите се битни за остварување заеднички јавен интерес,
VI-B.7	секој граѓанин е должен одговорно да се однесува кон сограѓаните, заедницата и општеството во целина, постојано имајќи ги предвид последиците од своите постапки по другите и околината;
VI-B.9	секоја граѓанин треба да презема одговорност за промените во природата предизвикани од активностите на човекот.

VI- Б.12	нашата држава е мултикултурно/мултиетничко општество во кое живеат припадници на различни култури/етникуми и секој нејзин граѓанин е договорен да придонесува за интеркултурна размена и почитување на човековите права во интерес на заедничкото живеење во интегрирано, етнички кохезивно општество

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје : **Техника, технологија и претприемништво**

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

VII- А.1	да ги поврзува сознанијата од науките со нивната примена во техниката и технологијата и со секојдневниот живот.
VII- А.9	активно да учествува во тимска работа според претходно усвоени правила и со доследно почитување на улогата и придонесот на сите членови на тимот

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

VII Б.2	успешните идеи коишто водат кон лични, социјални и финансиски придобивки се резултат на креативност, иницијативност, посветеност и истрајност
VII Б.4	работната етика, културната чувствителност и односот кон другите се значајни за креирање и одржување позитивна работна клима

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема 1. ИЗВИДНИШТВО

Вкупно часови: 11

Знаења/вештини:

Ученикот/ученичката:

- Се запознава со историјата на извидништвото;
- Ги разбира извидничките принципи;
- Прави разлика помеѓу извидничките одреди;
- Разбира каква е структурата на одредите;
- Умее да изработи четири основни извиднички чворови.

Ставови/вредности:

Ученикот/ученичката:

- развива тимски дух;
- прифаќа дека успехот зависи од него;
- се залага за двонасочна комуникација;
- има позитивен став кон извидничките одреди;
- има позитивен став за извидничкиот закон;
- прифаќа дека личниот ангажман и соработка со другите се важни за успех.

Содржини (и поими) и број на часови

Примери на активности

- *Запознавање со извидништвото (поими: извидништво)*

- Учениците преку видеа се запознаваат со извидништвото во светот и неговите почетоци.
- Учениците преку истражувачка активност се запознаваат со организацијата на извидништвото во Македонија и неговата организација.
- Учениците формираат тимови од по четири члена во кои тимови заеднички ќе функционираат во текот на следните часови.

Број на часови: 3

- *извиднички принципи и закони (Поими: завет, знаме, извидничка марама, извиднички одреди)*

Број на часови: 3

- Учениците преку видеа се запознаваат со одредите кои се застапени во нашата земја, на кој начин функционираат одредите, како изгледаат нивните униформи и марами по кои се разликуваат едни од други.
- Преку различни видеа добиваат информации што значи Сојузот на извидници за извидништвото и какви активности превзема.
- Се запознаваат со можноста како се станува извидник и што значи заветот и знамето за извидниците.
- Изработуваат знаме и симбол на одредот кои тие го формираат.

- *Совладување на четири извиднички јазли (Поими: амбулантен, мртов, скратувалка, лисици)*

Број на часови: 5

- Секој ученик има сопствено јаже и во следните четири часа гледајќи ја демонстрацијата од наставникот ги изучува основните извиднички јазли: амбулантен, скратувалка, лисици и мртов јазол.
- Учениците поделени во тимови се натпреваруваат во брзината и точноста на врзаните јазли

Тема 2: Сигнализација и прва помош

Вкупно часови: 15

Знаења/вештини:

Ученикот/ученичката:

- Прави разлика помеѓу различните видови на кодирани писма;
- Умее да ги претстави и прочита буквите кои му се сигнализирани со знаменца;
- Знае дека првата помош може да спаси живот.
- Прави разлика помеѓу убод од пчела, оса и крлеж.

Ставови/вредности:

Ученикот/ученичката:

- ги почитува правилата на тајните пораки;
- превзема активност кога е потребно да даде прва помош;
- ја прифаќа обврската при давање на прва помош;
- подготвен е да помогне на повредениот.

Содржини (и поими) и број на часови

Примери на активности

- *Изучување на тајна комуникација (Поими: германукис, коњски скок, тајно писмо)*

Број на часови: 2

- Учениците се запознаваат со правилата на тајната комуникација со германукис.
- Потребно е секој ученик да напише по еден извиднички закон со помош на германукис. Потоа учениците си ги заменуваат кодираните пораки со другарчето до нив кое треба да декодира што е напишано.
- Преку демонстрација учениците согледуваат како се читаат пораки со коњски скок.
- Секој ученик си избира по една од предходно напишаните шеми за коњски скок на табла и потребно е да открие кое име на јазол се наоѓа на него.
- Наставникот им демонстрира на учениците како може да напишат порака со лимон на лист, а потоа истата невидлива порака како можат да ја прочитаат.
- Секој ученик со помош на чепкалка за уши и лимон пишува име на еден одред и од каде потекнува тој одред. Потоа со помош на свеќа се појавува она кое е напишано на листот.

- *Сигнализација со знаменца (Поими: знаменца, семафор)*

Број на часови: 4

- Учениците гледајќи и имитирајќи ја анимацијата која е пуштена на телевизор/смарт табла ги изучуваат буквите. Наставникот пишува по една буква на апликацијата (линк: <https://wxs.ca/applets/semaphore/>), а учениците со помош на знаменца ги изучуваат првите десет букви од латиничната азбука. Потоа вршат демонстрација едни на други на научените букви.
- Учениците ги изучуваат останатите букви од азбуката на истиот начин како и првите десет букви.
- Учениците се поделени во група по четири ученика со помош на знаменца пренесуваат порака. (еден ученик чита буква по буква, втор ученик ја пренесува со помош на знаменца, трет ученик ги чита знаците, четврт ученик ги запишува прочитаните букви, пораката се состои од 30 знаци и се мери време за колку ќе биде пренесена пораката, се бодува и точноста, секоја грешна буква плус 10 секунди на времето)

• <i>Основи на прва помош и заштита во природата (Поими: прва помош, крлеж, оса, пчела, стршлен, змија)</i> Број на часови: 4	• Учениците преку презентација изучуваат кои се основните материјали кои треба да се наоѓаат во кутијата за прва помош и за што користат тие. • Преку презентација учениците изучуваат како да познаат каснување од крлеж, пчела и оса. Преку демонстрација од наставникот изучуваат како да дадат прва помош при овие повреди. • Учениците изучуваат како да препознаат каснување од змија, дали е таа отровна или не. Преку демонстрација од наставникот изучуваат како да дадат прва помош. • Со помош на глума во група од тројца ученици (еден ученик глуми дека е каснат, додека други двајца ученици глумат дека се случајни минувачи кои решаваат да му помогнат), учениците даваат прва помош за предходно изучените повреди.
• <i>Основи на прва помош и заштита во природата (Поими: фрактура, скочен зглоб, лакотен зглоб, колк)</i> Број на часови: 5	• Преку видеа учениците се запознаваат како треба да се обезбедат просторот околу повредениот, како да пристапат до него и како да направат преглед. • Учениците преку видеа изучуваат како се преместува повредениот, во различни ситуации. (Вадење од кола, поместување под стреа) каде има различни повреди. (пациент во несвест, пациент со фрактура на скочен зглоб, фрактура на лакотен зглоб, фрактура на колк) • Се демонстрира ситуација со повреда. Учениците се делат во група од пет ученици (еден ученик е повреден, а останатите четири ученика му помагаат). Потребно е да се обезбеди просторот, да се пристапи до него и да се направи преглед. Наставникот го поставува ученикот во одреден дел и поставува столчиња околу него, или доколку се наоѓа во двор поставува дрва и други предмети околу него. • Учениците играат грабни стапче. Во предходен договор со наставникот двајца од учениците (по еден од секој тим) почнуваат да глумат дека се повредени. Останатите ученици потребно е да го обезбедат просторот, да ги прегледаат повредените и да ги поместат на безбедно. Се оценува која од групите по брзо и по добро ќе реагира на ситуацијата.

Тема 3. Животна средина и екологија

Вкупно часови: 4

Знаења/вештини:

Ученикот/ученичката:

- Знае дека шумите имаат голема улога во заштитата на планетата земја;
- Има познавања како може да се заштитат шумите;
- Има познавање за значењето на рециклираниот отпад.

Ставови/вредности:

Ученикот/ученичката:

- прифаќа дека секој човек има улога во заштитата на шумите;
- го осудува уништувањето на природата;
- ја прифаќа важноста за рециклирање на отпад;

Содржини (и поими) и број на часови

Примери на активности

- *Заштита и обновување на шумите*
- (поими: пожар, заштита, обнова)

- Учениците преку бура на идеи даваат сво размислувања како можат да ги заштитат и обноват шумите.
- Учениците гледаат видеа во кои уништувањето на шумите вршат голема промена на растителниот и животинскиот свет.

Број на часови: 1

- *Рециклирање (Поими: рециклирање, екологија)*

- Учениците изработуваат лого на некој од одредите од рециклиран материјал по нивен избор.
- Учениците имаат еколошка акција во дворот на училиштето.

Број на часови:3

Тема 4. Ориентација и движење во природата
Вкупно часови: 6

Знаења/вештини:

Ученикот/ученичката:

- Може да препознае потенцијална опасност во природа;
- Знае што е компас и зошто служи;
- Знае да се ориентира во природата без компас,
- Го разбира значењето на тимската работа.

Ставови/вредности:

Ученикот/ученичката:

- ги почитува правилата за движење во природа;
- има позитивен став кон природата;
- се залага за тимската работа.

Содржини (и поими) и број на часови**Примери на активности**

- *Безбедност и заштита при движење во природа*
(поими: природа, безбедност, заштита)
- Број на часови:1**

- Преку видеа и презентации учениците се запознаваат со можната опасност при движење во природа.
- Добиваат насоки како треба да се однесуваат кога се движат во природа и како да се заштитат од можните опасности.

- *Основи за ориентација без компас*
(Поими: сонце, северница, мов)
- Број на часови: 1**

- Наставникот им објаснува како може да се ориентираат по сонцето, мовта и свездата северница.
- Учениците ги затвараат очите и ги слушаат инструкциите кои им ги дава наставникот.
- Замислете дека се наоѓате во пустина и не знаете како да се вратите дома. Погледнувате во сонцето и гледате на која страна се наоѓа. Знаете дека вашата куќа е северно од пустината. Се движите во таа насока. По долго одење стигнувате до шума. Во шумата има водопад. Околу водопадот има големи карпи кои се покриени со мов. Сега знаете дека вашиот дом е на исток. Тргате и се движите во таа насока. Веќе е ноќ. Излагате од шумата и доаѓате до голема ледина. Погледнувате кон небото и ја гледате свездата

северница. Се движите по неа и доаѓате до вашиот дом. По оваа кратка приказна наставникот ги прашува учениците кои беа клучните зборови во приказната кои им помогнаа да се вратат дома.

- *Основи за ориентација со компас (Поими: компас)*

Број на часови: 1

- Учениците практично се запознаваат со компасот како направа за ориентација во природа.
- Учениците преку презентација изучуваат за ориентацијата и движењето со помош на компас.
- Секој од учениците со компасот ги одредува страните на светот.

- *Читање на карта (поими: карта, топоними)*

Број на часови:1

- Учениците преку презентација изучуваат како да читаат карта и кои се битните показатели на картата.
- Секоја група пред себе има карта и практично ги пронаоѓа топонимите на картата кои би му помогнале кога би требало да се ориентира во природата.

- *Движење во природа (поими: карта, ориентација, јазол, прва помош)*

Број на часови:2

- Се подготвува мини стаза.
- Учениците се делат во група од по четворица. На секоја група се доделува карта од училишниот двор. На учениците им се означени 4 точки кои треба да ги пронајдат во природата и да пристигнат до нив. На првата точка добиваат порака шифрирана со германикус која треба да ја дешифрираат и врзуваат еден извидничји јазол. На втората добиваат мини тест за извидништво кој се состои од пет прашања. На третата контролна добиваат тест за прва помош и на четвртата потребно е да санираат повреда.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРНОСТ И МЕЃУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставникот обезбедува инклузивност преку вклучување на сите ученици во сите активности за време на часот. Притоа, овозможува секое дете да биде когнитивно и емоционално ангажирано преку користење на соодветни

приоди (индивидуализација, диференцијација, тимска работа, соученичка поддршка). При работата со учениците со попреченост применува индивидуален образовен план (со прилагодени резултати од учење и стандарди за оценување) и секогаш кога е можно користи дополнителна поддршка од други лица (лични и образовни асистенти, образовни медијатори, татори волонтери и професионалци од училиштата со ресурсен центар). Редовно ги следи сите ученици, особено оние од ранливите групи, за да може навремено да ги идентификува тешкотиите во учењето, да ги поттикнува и поддржува во постигнувањето на резултатите од учењето.

При реализација на активностите наставникот еднакво ги третира и момчињата и девојчињата и при формирање на групите за работа настојува да обезбеди баланс. При избор на дополнителни материјали во наставата користи илустрации и примери кои поттикнуваат рамноправност и промовираат интеркултурализам.

Секогаш кога е можно наставникот користи интеграција на темите/содржините/поимите при планирањето и реализацијата на наставата. Интеграцијата овозможува учениците да ги вклучат перспективите на другите наставни предмети во она што го изучуваат во овој наставен предмет и да ги поврзат знаењата од различните области во една целина.

ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

За да овозможи учениците да ги постигнат очекуваните стандарди за оценување, наставникот континуирано ги следи активностите на учениците за време на поучувањето и учењето и прибира информации за нивниот напредок и постигнувања.

За учество во активностите учениците добиваат повратна информација во која се укажува на нивото на успешност во реализацијата на активноста/задачата и се даваат насоки за подобрување (формативно оценување). Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето. За таа цел наставникот ги следи и оценува:

- усните одговори на прашања поставени од наставникот или од соучениците,
- придонесот во групните активности,
- учеството во истражувањата,
- одговорите на квизови кои се дел од поучувањето,
- придонесот во изведување на заклучоците,

- практичните изведби поврзани со стандардите за оценување.

По завршување на учењето на секоја тема учениците добиваат сумативна оценка во вид на опис на постигнатите стандарди за оценување. Врз основа на напредувањето, констатирано преку техниките и методите во формативното оценување се изведува сумативната оценка која ги опишува постигнувањата на ученикот. Сумативната оценка за тримесечието е задолжително проследена и со насоки за подобрување кои треба да му помогнат на ученикот да ги постигне очекуваните резултати од учењето за конкретниот предмет. На крајот од учебната година ученикот добива сумативна оценка.